

чулъ, на владиката Иларионъ. Гъркътъ веднага се завтекълъ при турския комендантъ, който отъ своя страна взелъ бързи предпазителни мърки. Още въ сжщата нощъ една тълпа турски конници нахлули въ манастира, но намъррили само игумена Сергия и капитанъ Георги; при факелно (отъ машали) освѣтление манастирътъ билъ ограбенъ, църквата осквернили и избалакали очитъ на светиитъ по иконитъ. Останалитъ заговорници, повечето отъ тѣхъ почитани и богати люде, били изловени и изпратени въ Търново и тамъ безъ разследване били обесени¹⁰. Игуменъ Сергий умрѣлъ въ най-страшни мъки, като сжщински мъченикъ. Турцитъ щедро наградили предателя, но българитъ и до днесъ мразятъ семейството му.

Капитанъ Мамарчева, който носѣлъ още руски мундиръ, турцитъ закарали въ Цариградъ. Руското посолство, макаръ той да ималъ на гърдитъ си руски орденъ и за своята храбростъ при превземането на Силистра да получилъ златна сабя, съвсемъ не се грижило за него. Мамарчева изпратили на заточение въ Кония. Той ималъ право да си носи тамъ оръжжието, да язди на конь за разходка и получавалъ опредѣлена издръжка. Следъ нѣколко години неговата жена му измолила амнистия, било му позволено да отиде, кждето му е угодно, само не въ България. Пригответъ се да замине за Влашко, но поради фанариотски интриги отново го задържали, арестували и го изпратили на о-въ Самосъ. Тамъ изпадналъ въ голѣма нужда, обаче, постоянно отхвърлялъ предложенията на гръцкитъ капитани да избѣга въ Гърция, защото той все още се надѣвалъ на помощъ отъ Русия. Умрѣлъ като шестдесетгодишенъ старецъ въ 1846 година.

Въ заключение ще кажемъ още нѣколко думи за бесарабскитъ колонии. Би могло да се предполага, че тѣзи тѣй щастливо настанени български колонии станали разсадникъ на образование и просвѣта. Работитъ, обаче, взели съвсемъ другъ обратъ. Бесарабскитъ българи живѣли добре само докато билъ живъ попечителътъ имъ Инзовъ; но управлението на неговитъ приемници не имъ донесло много добро. Най-много имъ вредилъ попечителътъ Иванъ Арендаренко. Отъ 40-тѣ училища, които основалъ Инзовъ, при него оцѣлѣли само 17, и ако да не била дошла Кримската война, той сигурно и тѣхъ би премахналъ. Учителскитъ мѣста той предоставялъ на войници — хора невежи, незнаещи ни една българска дума и интересувачи се повече за водка, отколкото за преподаване. Напраздно ходатайствували колониститъ да имъ се отвори гимназия¹¹.

Споредъ Парижкия миръ Русия била принудена да отстъпи на Ромъния южна Бесарабия отъ Прутъ до Черно море (около 132 кв. мили). Болградъ на езеро Ялпуха станалъ главенъ центъръ на ромънска Бесарабия. Съ хрисовулъ отъ 10 юний 1858 г., издаденъ отъ князь Никола Конаки Богороди, пети синъ на самоския князь Стефанъ Богориди и правнукъ на Софрония, който билъ тогава каймакаминъ (вице-князь) на Молдова, въ Болградъ била основана осигурената съ много имоти българска гимназия и при нея печатница. Това именно накарало руското правителство да отвори и въ своята Бесарабия народни училища въ всички колонии, а въ Комратъ и едно централно училище.

